

INTERACTIVE METHODS OF EDUCATION AND THEIR APPLICATION IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS LESSONS

Yanko Rumenov

Department of theory and methodology of physical education, South-west University “Neofit Rilski”,
Blagoevgrad, Bulgaria, qnkor@swu.bg

Abstract: The current report considers the issues directly related to innovative opportunities for application and modernization of the educational process in physical education and sports, through interactive methods of education. The National Program for Development of School Education and Preschool Education and Training, dealing with the professional qualification activities and the training of pedagogical specialists for new methods usage, approaches and tools, including interactive methods, is thoroughly reviewed and analyzed, to create greater attractiveness and relevance of the educational process, while increasing the students' interest.

Analyzing the specifics of the interactive methods, their application in the lessons of physical education and sports would lead to: changing the nature of the training - from static and passive, to dynamic and interactive; increasing the emotionality of the learning process, joining a group or team work. With the help of a survey we checked whether the teachers of Physical Education and Sports apply interactive methods in their classes. How the vision of the learning process changes and how these methods affect students. 38 teachers teaching at different levels of education and in different types of schools on the territory of the Republic of Bulgaria were surveyed.

Analyzing the answers of the surveyed respondents we came to the relevant specific conclusions: the application of new and innovative educational technologies would change the nature of learning from static and passive to dynamic and interactive; purposeful and systematic work with interactive teaching methods in the learning process of physical education and sports will build personal qualities and creative thinking in students; their use in the learning process will increase and provoke the interest and attention to the learning process and increase the activity of the learners; will positively affect the emotionality of the learning process, improve the durability of acquired knowledge, skills and competencies, inclusion in group or team work, purposeful organized interaction and self-assessment of their own motor skills and those of classmates.

However, most teachers feel the need for additional qualifications and quality training to work in a real environment in order to apply a wide range of interactive methods.

Keywords: interactive methods, physical education and sport, educational process

ИНТЕРАКТИВНИ МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ И ПРИЛОЖЕНИЕТО ИМ В УРОЦИТЕ ПО ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

Янко Руменов

Катедра по теория и методика на физическото възпитание, Югозападен Университет
„Неофит Рилски”, Благоевград, България, qnkor@swu.bg

Абстракт: Настоящият доклад разглежда проблематика пряко свързана с иновативни възможности за приложение и осъвременяване на учебния процес по физическо възпитание и спорт, чрез помощта на интерактивни методи на обучение. Обстойно е разгледана и анализирана Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка, в която е засегнато професионално квалификационните дейности и обучението на педагогическите специалисти за използване на нови методи, подходи и средства, в това число и интерактивни методи за преподаване, с цел създаване на по-голяма атрактивност и актуалност на образователния процес, като успоредно с това ще се повиши интересът на учениците.

Анализирайки спецификата на интерактивните методи, приложението им в уроците по физическо възпитание и спорт би довело до: промяна на характера на обучението – от статичен и пасивен, в динамичен и интерактивен; повишаване емоционалността на учебния процес, приобщаване за работа в група или екип. С помощта на анкетно проучване проверихме познават и прилагат ли учителите по Физическо възпитание и спорт интерактивни методи в часовете си. По какъв начин се променя визията на учебния процес и как влияят тези методи на учениците. Изследвани бяха 38 учителя преподаващи в различните степени на образование и в различни по вид училища на територията на Република България.

Анализирайки отговорите на анкетираните респонденти стигнахме до съответните специфични изводи: приложението на нови и иновативни образователни технологии би променил характерът на обучението от статичен и пасивен, в динамичен и интерактивен; целенасочената и системната работа с интерактивните методи на обучение в учебния процес по физическо възпитание и спорт ще изградят личностните качества и творческото мислене у учениците; използването им в учебния процес ще повиши и провокира интереса и вниманието към учебния процес и повишава активността на обучаваните; ще повлияе положително на емоционалността на учебния процес, подобряване на трайността на придобитите знания, умения и компетенции, приобщаване за работа в група или екип, целенасочено организирано взаимодействие и самооценка на собствените двигателни умения, както и тези на съучениците.

За съжаление обаче по-голямата част от учителите изпитват нужда от допълнителна квалификация и качествено обучение за работа в реална среда с цел прилагане голям набор от интерактивни методи.

Ключови думи: интерактивни методи, физическо възпитание и спорт, учебен процес

1. УВОД

С всяка изминала учебна година, съдържанието, тематиката и компетенциите за интерактивно обучение повишават актуалността си. Този факт до голяма степен е продиктуван от промяната в начина и маниерите на живот на младите хора, живеещи в една по-висока и набираща скорост технологична среда, както и в непрестанно променящото се образователно и обучително пространство на информационното общество. С оглед на случващите се динамични образователни ситуации и изменящата се образователна среда, придобитите компетентности и получени резултати при традиционното преподаване вече не са толкова високи. С натрупването на годините то се е превърнало в едно пасивно преподаване, наситено с факти и данни. Необходим е нов стил на преподаване и поднасяне на информацията, отговарящ на динамичните промени в действителността. В тази връзка на преден план е нужно поднасянето на информацията от страна на учителите да се случва по един по-различен, ефективен и интересен за учениците начин.

В Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка е предложена помощ при квалификационните дейности и обучението на учителите за използване на нови, включително интерактивни методи за преподаване с цел създаване на по-голяма атрактивност на образователния процес и повишаване на интереса на учениците. Акцентът ще бъде поставен върху засилване на практическата насоченост на обучението и съвременното ръководене на учебните дейности, така че ученикът да бъде активен участник в процеса. Ясно и конкретизирано е изтъкнато изискването за прилагането на интерактивните методи на обучение, с цел превръщане на взаимодействието учител – ученик в партньорство (Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006-2015 г.: 25). В тази връзка, не направените промени в нормативните документи и внедряването на интерактивните методи в учебното съдържание за всеки предмет би спомогнало на съвременния учебен процес да повиши ефективността си, а конкретната работа с практикуващите учители за успешното прилагане на този вид иновативни методи в образователния процес. Интерактивното обучение се явява като една по-различна методика на преподаване и придобива все по-голяма важност за качествената страна на обучението в учебно-възпитателния процес (Гюрова, В., Божилова В., Вълканова В., Дерменджиева Г, 2006).

Това, което отличава учебния процес по физическо възпитание и спорт от всички останали предмети е, че задачите на урока се реализират чрез двигателна дейност. Един от недостатъците на традиционното обучение по физическо възпитание и спорт от една страна е отсъствието на пълноценно и организирано взаимодействие между учител и ученици, а от друга – между самите ученици. В това отношение, учителят общува с отделни ученици или класа като цяло, без да обръща специално внимание за организиране и управление на груповото взаимодействие между учениците. Поради тази причина те твърде често изпълняват поставените им двигателни задачи един до друг, но не и заедно, като взаимно си помагат.

В уроците по физическо възпитание и спорт се формират нови знания, двигателни умения, компетенции за вид спорт, подобряват се двигателните способности и се изграждат личностни качества. Прилагането на нов вид методи на обучение, каквито са интерактивните, би повишило качеството и ефективността на учебния процес по физическо възпитание и спорт.

В контекста на обучението и използването на интерактивните методи от страна на учителя е необходимо те да се базират на следните характеристики:

- Диалог в процеса на обучение между учител и ученици и най-вече между ученици и ученици, което е предпоставка за тяхната активност, чрез породилите се дискусии от изразеното лично мнение на групите (екипите) по зададената (теоретична или двигателна) задача.

- Активност и учене. Преподаването трябва да въвлече учениците в активно усвояване на знания, умения и компетенции. В тази връзка „активизацията” трябва да се акцентира върху три типа познавателни процеси: визуален, слухов и кинестезичен.

Повечето от прилаганите методи, обаче активират само един тип, като „активизацията” изисква обучението да се основава на всички типични за него видове активност: диалог, изследване, познание, практическо приложение (където познавателната дейност се осъществява под формата на двигателна активност).

В тази връзка приложихме анкетна карта с цел да проверим познават и прилагат ли (и точно кои) учителите по Физическо възпитание и спорт интерактивни методи в часовете си. По какъв начин се променя визията на учебния процес и как влияят тези методи на учениците.

Като **обект** на нашето изследване определихме: учебния процес по ФВС в училище, а за **предмет** – приложението на интерактивни методи в уроците по ФВС.

Цел на изследването: проучване мнението на учители по ФВС за възможностите за прилагане на интерактивни методи в учебния процес.

В съответствие с целта на нашето изследване, определихме следните **задачи**:

1. Да се запознаем с различните видове интерактивни методи, тяхната специфика и възможността им за приложение в учебния процес по ФВС.
2. Да се разработи и приложи анкетна карта.
3. Да се обработят и анализират резултатите.

2. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Контингент на изследване: 38 учителя по физическо възпитание и спорт.

За решаването на така поставените ни задачи използвахме следните **методи**:

1. Теоретичен анализ и проучване на литературни и интернет източници по изследваната проблематика.
2. Анкетно проучване: Анкетната карта съдържа 10 въпроса (половината от които с отворени отговори), пряко свързани с разглеждания проблем. Изследването се проведе електронно с помощта на платформата Microsoft Forms office. Изследвани са 38 учителя (27 мъже и 11 жени) преподаващи в различните степени на образование и в различни по вид училища от Благоевградска (учители преподаващи в базови училища на университета), Софийска и Пловдивска област. Средната възраст на изследваните лица е 45,2 години, а средният педагогически стаж – 12,6 години.
3. Статистически анализ.

3. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

На въпроса: „Избройте няколко интерактивни метода”, най-често посочените от изследваните учители методи бяха ситуационни, дискуссионни, мозъчна атака, брейнсторминг. Явно те са посочили методите, които познават и са приложими в тяхното поле на работа, а именно урокът по ФВС. Част от респондентите не бяха посочили нито един интерактивен метод, което ни довежда до мисълта, че явно те не са запознати и не ги прилагат в учебния процес.

Точно такъв ни бе и следващия въпрос: дали прилагат интерактивни методи в обучението по ФВС и кои точно, респондентите отговориха, че най-често прилагат ситуационния метод (играта като вид симулация) и дискуссионните методи. Играта, като вид симулация намира широко приложение в уроците по физическо възпитание и спорт. Тя изисква активно участие от страна на учениците, като позволява приложение на усвоените от тях знания, имитация на реална дейност в една или друга изкуствено създадена ситуация. Предназначението и е да формира умения и навици за реални действия. Играта насърчава комуникацията; увеличава интересът на учениците към обучението; развива самостоятелността у учениците, запознава ги с ролевата структура на дейността. При дискуссионните методи съществува размяна на информация и взаимодействие, контролирано от страна на учителя, посредством което учениците усвояват информация и опит. Тревожен обаче е фактът, че по-голямата част от изследваните учители, отговориха, че не прилагат интерактивни методи в провеждането на уроците по ФВС, като сигурно залагат на традиционните методики за обучение.

На въпроса свързан с повишаването на мотивацията на учениците, от прилагането на интерактивните методи в учебния процес по ФВС, 92% от изследваните учители са отговорили, че с помощта на тези методи, мотивацията на учениците се повишава. Учебният процес придобива друг облик, който се харесва от повечето ученици. Отрицателен отговор са посочили 5% от изследваните учители, като според тях прилагането на интерактивни методи в учебния процес не влияят на повишаването на мотивацията от страна на учениците. 3% не са успели да преценят дали ще бъде понижена или повишена мотивацията на учениците.

Таблица № 1

Повишават ли мотивацията на учениците, прилагането на интерактивните методи в учебния процес по ФВС?	%
да	92
не	5
не мога да преценя	3

На въпроса по какво се отличават традиционните методи от интерактивните, изследваните лица са посочили, че стилът и характерът на учебния процес при интерактивните методи е друг-много по-динамичен и интересен за учениците. За малка част от изследваните учители традиционните методи вече са морално остарели и понякога дори неефективни с оглед на интересите на учениците. Използването на интерактивните методи в учебния процес ще предостави възможности за активен вербален диспут и равноправно общуване между отделните страни. Всеки един ученик придава своя индивидуален принос при усвояването на учебния материал, като по този начин се осъществява обмен на знания, умения, идеи и др.

На въпроса свързан с влиянието на прилаганите интерактивни методи върху ефективността на учебния процес по ФВС, 97% от изследваните учители са отговорили, че прилагането на такъв вид методи ще повлияе положително върху ефективността на учебния процес. Нито един не е посочил, че влиянието ще бъде отрицателно и 3% не са могли да преценят по какъв начин ще повлияят тези методи. Много изследвания, пряко или косвено свързани с приложението на интерактивните методи за различни учебни предмети, показват тяхното положително влияние върху ефективността на учебния процес и върху емоционалността и мотивите за участие в уроците на учениците.

Таблица № 2

Влияе ли върху ефективността на учебния процес по ФВС прилагането на интерактивни методи?	%
да	97
не	0
не мога да преценя	3

Дали е необходимо всеки един учител системно да прилага интерактивни методи на обучение, 79% от изследваните учители са отговорили, че според тяхната преценка е необходимо системното прилагане на тези методи. Останалите 21% са посочили, че за тях не е нужно системно и всекидневно вмъкване на интерактивните методи в обучението. Като цяло в най-общ смисъл системното приложение на интерактивните методи в обучението, ще спомогне за осъществяването и повишаването на по-качествени взаимодействия между субектите в учебния процес.

Таблица № 3

Необходимо ли е всеки един учител системно да прилага интерактивни методи на обучение?	%
да	79
не	21
не мога да преценя	0

На въпроса: „Какви трудности изпитвате при прилагането на интерактивни методи в обучението по ФВС?“, По-голямата част са посочили, че изпитват трудности относно материалната база и липса на квалификация. Някои от учителите не изпитват трудности, но и не желаят да прилагат такъв вид методи и да нарушават стила си на преподаване. Явно става дума за по-възрастните преподаватели, които трудно се поддават на нови идеи, методи и средства и изцяло залагат на остарелите методики от средата на миналия век. При уроци с лекоатлетическа или гимнастическа насоченост, които за учениците не са толкова привлекателни и по-малко интересни, прилагането на интерактивните методи се превръща в необходимост с оглед на нов начин (метод) на предоставяне на учебното съдържание по тези две задължителни области.

Дали са приложими интерактивните методи за всеки един учебен предмет в етапите на образование, според 95% от изследваните учители са отговорили, че приложимостта им се разпростира широко, като те адекватно и полезно биха намерили възможност за приложение във всеки един учебен предмет.

Разнообразните и много на брой интерактивни методи, могат да бъдат в помощ на всеки един учител, стига той да е наясно с тяхната визия, цел и начини на приложение, така че да повишат и надградят знанията, уменията и компетентностите на учениците. Отрицателен отговор са посочили 5% от изследваните учители, като според тях те не са изцяло приложими за всеки един учебен предмет в етапите на образование.

Таблица № 4

Приложими ли са интерактивните методи за всеки един учебен предмет в етапите на образование?	%
да	95
не	5
не мога да преценя	0

На въпроса свързан с квалификацията на учителите, относно интерактивното обучение, напълно единодушно, всички анкетираните учители отговарят, че изпитват трудности, относно приложението на интерактивните методи, не се чувстват изцяло подготвени и имат нужда от допълнителна квалификация и обучения, пряко свързани с прилагането на такъв вид методи в учебния процес. Тук важна роля играе и всеки един директор на училище и как той успява да организира такива обучения, така че неговият педагогически колектив да бъде иновативен към нови начини и условия за работа.

Таблица № 5

Необходимо ли е повишаване на квалификацията Ви по отношение на интерактивното обучение?	%
да	100
не	0
не мога да преценя	0

На въпроса: „Кои според Вас са предимствата на интерактивните методи на обучение спрямо традиционните методи?“, изследваните лица са на мнение, че всеки един метод има както и предимства, така и недостатъци. Според голяма част от респондентите като предимства са посочили повишаването на мотивацията на учениците, по-качествен учебен процес, по-достъпно и интересно предоставяне на учебния материал за учениците, дълготрайност на учебния материал и възможност за нов начин на преподаване, които ще предизвикат интерес и емоционалност у учениците. Традиционните методи са добре познати на учениците, те не предизвикват вълнение, възторг и мотивация у тях. Уроците минават монотонно по един и същи начин. Учениците имат нужда от нещо ново, интересно и приковаващо вниманието им с цел запазването на придобитите знания и умения за по-дълготраен период от време. Ако трябва да говорим за недостатъци, като цяло те са свързани с липсата на подходяща материална база и нужната квалификация за работа с интерактивни методи.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. Според изследваните учители приложението на нови образователни технологии би променил характерът на обучението от статичен и пасивен, в динамичен и интерактивен.
2. Системната работа с интерактивните методи на обучение в учебния процес по ФВС ще изградят личностните качества и творческото мислене у учениците.
3. Използването на интерактивни методи увеличава и провокира интереса към учебния процес и повишава активността на обучаваните.
4. Прилагането на интерактивни методи на обучение в уроците по ФВС ще повиши емоционалността на учебния процес, подобряване на трайността на придобитите знания, умения и компетенции, приобщаване за работа в група или екип, целенасочено организирано взаимодействие и самооценка на собствените двигателни умения, както и тези на съучениците.
5. За голяма част от учителите е необходима квалификация и качествено обучение за работа в реална среда с голям набор от интерактивни методи.

ЛИТЕРАТУРА

Гурова, В., Божилова В., Вълканова В., & Дерменджиева Г. (2006). Интерактивността в учебния процес. Издателство: „Европрес“, София.

- Димитрова, Св. (2007). Психологически предпоставки за успешно прилагане на интерактивните методи в учебния процес. Научна конференция, Крайова, Румъния.
- Иванов, И. (2005). Интерактивни методи на обучение. Internet \www.knigata.free.bg.
- Кашлев, С. (2004). Интерактивни методи обучения педагогике. Минск.
- Костова, З. (2003). Интерактивни и иновативни методи на преподаване. Благоевград.
- Кръстева, А. (2003). Аспекти на екипното обучение. Алтернативна технологична организация на учебния процес. Издателство „Фабер”, В. Търново.
- Национална програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка 2006-2015 г.
- Националната програма за модернизация на българското образование 2005-2010 г.